

DUURZAAMHEIDSVERSLAG 2018

1 . VOORNAAMSTE VERWEZENLIJKINGEN IN 2018

- Van 21 tot 23 maart vond de **8e UNICA Green Workshop** plaats op de VUB. We ontvingen 72 deelnemers van 33 hoger onderwijsinstellingen uit 14 landen. De interactieve driedaagse workshop behandelde de implementatie van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDGs) in hoger onderwijs en voorzag de mogelijkheid om inspirerende voorbeelden uit te wisselen, struikelblokken te delen en duurzaamheidscollega's te ontmoeten.
- Het **Sustainability bootcamp** (9 - 12 april) bundelde academische duurzaamheidsexpertise van de VUB met externe experts uit verschillende disciplines in een intense vierdaagse lezingenreeks. Deze multidisciplinariteit verbindt de verschillende aspecten van duurzaamheid en inspireert tot innovatie. Een ideale omgeving om collega's in een open sfeer te ontmoeten en state of the art in duurzaamheid te worden.
- Op 19 september organiseerden Crosstalks en de Kerngroep Duurzaamheid het **bootcamp "Ademruimte"**, deze vond plaats in een bomvolle U-residence zaal. Het werd een stimulerende, multidisciplinaire kruisbestuiving tussen onderzoekers en burgerinitiatieven over de luchtkwaliteit in Brussel, aangevuld met een geanimeerd politiek debat.
- De 2e editie van **Green Impact** aan de VUB bracht 8 teams op de been in academiejaar 2017-2018. De teams vormen een (amicale) competitie om duurzaamheid maximaal te integreren in hun omgeving. Elke actie levert punten op en de teams kunnen online hun score raadplegen. Deze punten resulteren op het einde van het academiejaar in een bronzen, zilveren of gouden award. De 2e editie leverde 221 acties af, goed voor een besparing van 20 ton CO₂!
- Het **campus masterplan Etterbeek** heeft, inclusief een participatief traject met vier themaworkshops, vorm gekregen in 2018. Het is een plan dat zowel ruimtelijk uitspraken als ambities scherpstelt en daarmee organisatorische suggesties geeft die ruimtelijke transitie mogelijk moeten maken. Het is een dynamisch plan dat steeds zal moeten worden bijgesteld in tijd en de bepaalde noden van die tijd.
- In oktober 2018 kreeg **Prof. Dr. Waldo Galle** het mandaat om als secretaris van de VUB Duurzaamheidsraad en Kerngroep duurzaamheid de komende twee jaar samen een strategie uit te werken met het oog op de implementatie van de duurzaamheidsvisie aan onze universiteit.
- Op 25 november vond de installatievergadering van de **VUB Duurzaamheidsraad** plaats. De Duurzaamheidsraad zal driemaandelijks samenkomen en is een adviesorgaan met een afvaardiging van alle universitaire geleidingen en externen. Met de vinger aan de pols van wat beweegt binnen en buiten de Vrije Universiteit Brussel, stuurt de raad het duurzaamheidstraject van onze universiteit.

2. VOORUITZICHTEN 2019

- In 2019 vindt een 2e meting van de **koolstofvoetafdruk** van de VUB plaats. De meting van de carbon footprint in 2018 laat toe om vergelijking te maken met de nulmeting van 2016, acties te evalueren en verdere maatregelen te ontwikkelen om onze klimaatimpact te verkleinen.
- Met de steun van het Federaal instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) worden de aard en omvang van de maatschappelijke impact van VUB-activiteiten ingeschat door verschillende stakeholders, met de 17 duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDGs) als referentiekader. De analyse van deze gegevens resulteert in een '**SDG-materialiteitsmatrix**', een overzicht van significante onderwerpen en opportuniteiten voor de VUB.
- Het ABC-principe voor een nieuw **dienstreizenbeleid** werd onlangs goedgekeurd door de Academische Raad en Raad van Bestuur: Avoid, Book an alternative, and Compensate. De VUB maakt zich op voor de praktische implementatie en het actief informeren van alle betrokkenen.
- Prof. Dr. Waldo Galle en Prof. Dr. Cathy Macharis zijn titularis van het nieuw in te richten vak '**Sustainability, an interdisciplinary approach**' waarmee zij participeren in de ASP3-projecten rond community service learning en inter- en transdisciplinariteit.
- De Kerngroep duurzaamheid, Duurzaamheidsraad en betrokken VUB-diensten werken samen aan een **roadmap** naar een duurzame universiteit. Hierbij gebruiken we transitiepaden op volgende domeinen: onderwijs, onderzoek, outreach en bedrijfsvoering (waaronder welzijn, voeding, mobiliteit, energie, aankopen en campusomgeving).

- Naast de interne transitie naar een duurzame universiteit zullen er heel wat klimaatacties plaatsvinden aan de VUB. Enerzijds door het verspreiden van academische kennis over het klimaat en anderzijds het oproepen voor een krachtig klimaatbeleid. Momenteel is er sprake van deelname aan de klimaatmars, een klimaatlesmarathon, een tweedaagse bootcamp klimaat, een alumni summit over het klimaat en een klimaatdebat.

3. DUURZAAMHEIDSBELEID

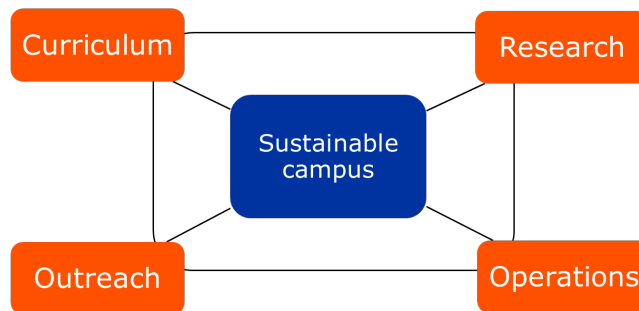
3.1. Duurzaamheid verankerd in ASP3

In het Algemeen Strategisch Plan 2030 (ASP2030), Toekomstplan 2018-2021, heeft de VUB Radicaal Duurzaam opgenomen als één van de vier transversale beleidsassen die dwars door de instelling lopen. VUB heeft vanuit haar humanistisch waardenkader een belangrijke voorbeeldrol te vervullen en wil de katalysator zijn van oplossingen die democratisch, ecologisch, sociaal en economisch verantwoord zijn.

Duurzaamheid als kernwaarde in de universiteit van de 21e eeuw uitte zich in de voorbije strategische cyclus via een evolutie van ad hoc initiatieven naar een meer structurele aanpak. Dit betekent dat VUB in haar activiteiten rekening houdt met de consequenties op korte en lange termijn, op lokaal en globaal niveau. Studeren, wonen en werken aan een universiteit die haar duurzaamheidsvisie in de praktijk waarmaakt, laat toe duurzame competenties voor het leven te ontwikkelen.

Het duurzaamheidsbeleid is transversaal met prioriteiten op vier assen. Acties omtrent duurzame ontwikkeling in het onderwijs, onderzoek, bedrijfsvoering en outreach versterken elkaar. Een geïntegreerde, holistische aanpak en een maximale betrokkenheid van de VUB-community zijn hierbij cruciaal.

Whole Institution Approach

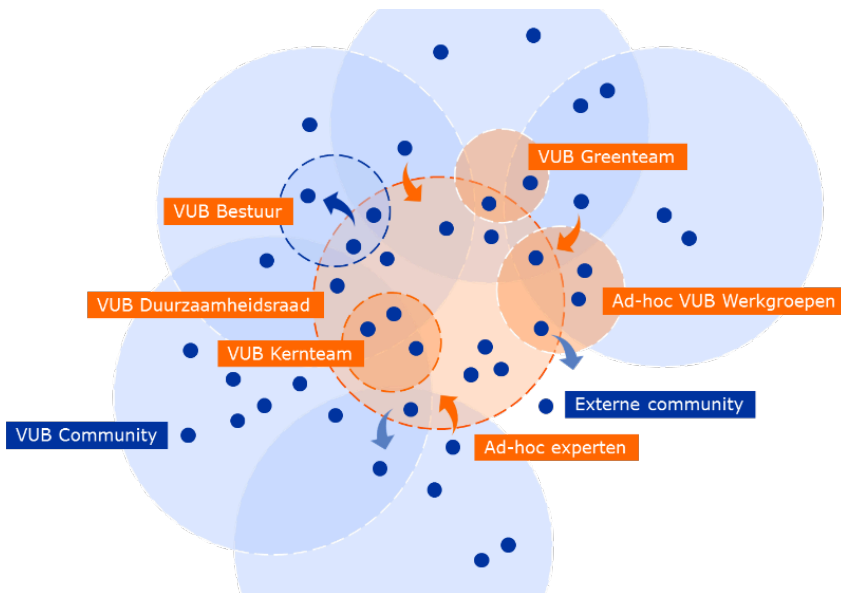
De Kerngroep duurzaamheid, Duurzaamheidsraad en betrokken VUB-diensten werken samen aan een roadmap naar een duurzame universiteit. Hierbij gebruiken we transitiepaden op volgende domeinen: onderwijs, onderzoek, outreach, en bedrijfsvoering.

De stapsgewijze horizontale inbedding van het duurzaamheidsbeleid in de faculteiten en diensten is een must. Op dit moment zijn de Duurzaamheidsraad, Kerngroep duurzaamheid en het GreenTeam de voortrekkers van het gevoerde beleid, maar in de toekomst zal duurzaamheid een reflex van elke VUB-er zijn.

3.2. Duurzaamheidsraad

De **VUB Duurzaamheidsraad** bewaakt de duurzaamheidsvisie en -beleid van de Vrije Universiteit Brussel. Als adviesorgaan voor de Academische Raad en de Raad van Bestuur fungeert de VUB Duurzaamheidsraad als denk- en doetank om de transitie naar een werkelijk duurzame universiteit te versnellen. Met de vinger aan de pols van wat beweegt binnen en buiten de VUB, sturen de leden van de VUB Duurzaamheidsraad het duurzaamheidstraject van onze universiteit. In de idee van **Whole Community Approach** is de VUB Duurzaamheidsraad een brede afvaardiging van zowel studenten, beleidsmedewerkers en docenten, als van internen en externen.

De actuele samenstelling kan geraadpleegd worden via www.vub.be/duurzaamheid.

Whole Community Approach: werking Duurzaamheidsraad

3.3. Kerngroep Duurzaamheid

De **VUB Kerngroep duurzaamheid** is de voortrekker van het gevoerde duurzaamheidsbeleid. De leden komen tweewekelijks samen, volgen proactief het duurzaamheidstraject aan de VUB op en overzien het geheel van duurzame projecten en thematische werkgroepen. De VUB Kerngroep Duurzaamheid wordt momenteel gevormd door Prof. Dr. Cathy Macharis, Prof. Dr. Waldo Galle, Algemeen Beheerder Nic Van Craen, Prof. Dr. Hubert Rahier, Rebecca Lefevere, Jeroen Willems, Maarten Ipers en Lisa Wouters. Zij bereiden de agenda voor de plenaire vergaderingen van de VUB Duurzaamheidsraad voor en beheren samen duurzaamheid@vub.be en duurzaamheidsraad@vub.be.

3.4. GreenTeam

Het **GreenTeam** concretiseert de duurzaamheidsvisie van de VUB voor studenten en personeel. Dit vast team van jobstudenten zet projecten op en neemt initiatieven om van de VUB een duurzamere plek te maken en is gericht op een interactieve samenwerking met, door en voor de stad Brussel.

JAAROVERZICHT GREENTEAM 2018	
GREEN IMPACT	<ul style="list-style-type: none"> • 2e editie 2017-2018 met 8 VUB-teams • Een bottom-up duurzaamheidsprogramma: verduurzamen werk- en studeeromgeving d.m.v. duurzaamheidsacties • Begeleiden van deelnemende teams • Organiseren van workshops en webinars • Planten, posters en sorteerbakken voorzien • Afsluitende award ceremony
SENSIBILISERING VOEDING	<ul style="list-style-type: none"> • Overschotten personeelsbarbecue inzamelen en doneren aan goede doel (Poverello) • Flyer ontworpen voor het VUB-resto met informatie over duurzame voeding • Aan de afruimband van het restaurant staan om mensen juist te laten afruimen

SENSIBILISERING AFVAL	<ul style="list-style-type: none"> • Schrijfmateriaal ophalen voor Terracycle: wordt gesorteerd en brengt geld op voor het goede doel. Extra aandacht hiervoor tijdens de blok- en examenperiodes. • Verzamelen van kurken ten voordele van recycork, in samenwerking met het Crazy Copy Center. • Out of Use samenwerking: inzameling kapotte elektronica, veilige data verwijdering, in samenwerking met natuurpunt. • Opstart brainstorm Compostproject campus Jette, ontstaan door vraag op VOX, wordt verder uitgewerkt. • Herbruikbare bekertjes voor activiteiten in samenwerking met BSG. • Organiseren van een 'Clean the campus walk' • Introduceren van herbruikbare koffiebekertjes op de campus. • Organiseren Recupel Cafe: <ul style="list-style-type: none"> o Herstellingen elektronische artikelen o Het sorteerspel met bezoekers
SENSIBILISERING MOBILITEIT	<ul style="list-style-type: none"> • Fietspakketten voorzien voor fietsende studenten en personeel: fluoriserend materiaal, tips over fietsen, Brussel fietskaart, ... • Mobiliteitsmarkt • Info en try-out van fiets groepsaankoop-mogelijkheden. • Promoten nieuwe tram 9 vanuit Jette • Fietstocht organiseren in samenwerking met Brik om studenten die tussen de twee campussen pendelen een alternatieve route aan te bieden.
BUURDERIJ	<ul style="list-style-type: none"> • Wekelijkse Boeren en Buren op dinsdag/woensdag. • Online shop met producten van lokale landbouwers. • Ecologisch, korte keten en eerlijke prijs! • 4x hebben we ook een officieel proevertjesmoment gehouden.
OUTREACH	<ul style="list-style-type: none"> • 24 uur van infopunt: fair en vegan theebransje • Voorstellen GreenTeam en Green Office Movement op het colloquium voor geëngageerde studenten in aanwezigheid van koningin Mathilde. • Ondersteunen van de organisatie van driedaagse Unica Green Workshop op de vub. • VUB GEEFT, organisatie van recuperatie van meubels uit gebouw M door studenten/ personeel. • Ondersteuning van bootcamp over luchtkwaliteit. • Deelname en promotie Claim the Climate. • GreenTeam-stand op Kick-Off in Etterbeek: met sorteer oefening, fietsherstellingen, vegan gebak en lifestyle tips. • Deelnemen aan 4-daagse 'green office summit' te Gent. Samekomst Green Offices om ideeën uit te wisselen en te netwerken. • Tijdens de blok yoga sessies organiseren. • Opzetten interdisciplinaire les met agogen en ingenieurs. • 1000ste liker op facebook in de bloemetjes gezet. • Ontvangen en informeren van internationale delegaties uit Zuid-Korea, Taiwan en Zuid-Amerika.

4. ONDERZOEK

De VUB heeft een uitgebreid probleem- en oplossingsgericht onderzoeksportfolio dat typisch maatschappelijk relevant is. Ook in 2018 werkten verschillende vak- en onderzoeksgroepen aan kennis en inzicht rond duurzaamheidsvraagstukken, aan duurzame innovatie en aan hefboomen voor de bijhorende transitie. Een steeds **groeïende lijst van onderzoeksgroepen** die zich richten op duurzame ontwikkeling, is te vinden via www.vub.be/duurzaamheid#onderzoek.

Naast hun onderzoek, namen VUB-onderzoekers het afgelopen jaar zelf verschillende initiatieven om duurzaamheidsvraagstukken onder de aandacht te brengen, oplossingen voor te stellen, en hun eigen impact of die van hun onderzoeksgroep te verkleinen. Zo vertelde prof. Kobe Boussauw in VUB-tijdschrift Henri hoe hij per schip, en niet met het vliegtuig, op congres gaat (Herni 13, p37). Hij, en met hem vele collega's, tonen dat er niet alleen een groeiend bewustzijn en verantwoordelijkheidszin bij VUB-onderzoekers en -medewerkers is, maar ook dat er een **steeds grotere actiebereidheid** ontstaat voor klimaat- andere duurzaamheidsmaatregelen.

Onderzoekers communiceren ook steeds actiever over hun onderzoeksplannen en -resultaten, en worden daarbij ondersteund door de VUB-diensten met expertise in (wetenschaps)communicatie. Enkele voorbeelden die het afgelopen jaar en recent nog heel wat aandacht kregen zijn:

- 18/01/2018
press.vub.ac.be/europas-grootste-proeftuin-voor-smart-grid-technologie-gelanceerd
- 27/03/2018
vubtoday.be/nl/content/nieuwe-economie-duurzaam-circulair-inclusief
- 24/05/2018
press.vub.ac.be/iconisch-vub-rectoraatsgebouw-krijgt-windturbines-op-dak
- 28/06/2018
vubtoday.be/nl/content/debat-duurzaam-ondernemen-ontwikkelingslanden
- 06/09/2018
press.vub.ac.be/nieuwe-leerstoel-ontwikkelt-bedrijfsstrategieen-voor-circulaire-economie
- 13/09/2018
press.vub.ac.be/luchtkwaliteit-in-brussel-vub-expertenlijst
- 16/11/18
press.vub.ac.be/vub-onderzoekt-innovatieve-ombouw-van-engie-kolencentrale-in-rotterdam-naar-biomassacentrale
- 29/11/2018
press.vub.ac.be/de-klimaatconferentie-door-de-bril-van-vlaamse-klimaatexperten
- 06/12/2018
press.vub.ac.be/vub-verwelkomt-gencomm-conferentie-waterstof-als-energiedrager
- 15/01/2019
press.vub.ac.be/vub-studie-biedt-nieuwe-inzichten-in-de-strijd-tegen-luchtvervuiling-in-brussel
- 21/01/2019
press.vub.ac.be/democratie-verkiezingen-en-privacy-centraal-op-cpdp2019-conferentie
- 28/01/2019
press.vub.ac.be/sint-pieters-woluwe-maakt-de-tongen-los-met-een-aparte-bar-fiets-van-de-vub
- 01/02/2019
press.vub.ac.be/vub-studie-brengt-voor-het-eerst-verspreidingspatronen-van-mangrovebossen-in-kaart
- 07/02/2019
press.vub.ac.be/57-vubers-bundelen-nieuwste-inzichten-over-robot-en-mens-in-homo-roboticus
- 11/02/2019
press.vub.ac.be/burgerwetenschappers-trainen-artificiele-intelligentie-om-oogziekte-op-te-sporen
- 18/02/2019
vubtoday.be/nl/content/vub-wetenschapper-op-internationale-antarctica-expeditie
- 19/02/2019
vubtoday.be/nl/content/ja-die-subsidies-zijn-hypocriet-als-je-het-klimaatakkoord-van-parijs-tekende
- 19/02/2019
press.vub.ac.be/koning-bezoekt-duurzame-vub-start-up

Eén ding is duidelijk, duurzaamheidsvraagstukken zullen niet worden beantwoord door onderzoekers die de wereld van op hun bureau bestuderen. De VUB benadrukt daarom het belang multidisciplinaire kruisbestuiving, interdisciplinaire samenwerking en een transdisciplinaire samenwerking met beleidsmakers, bedrijven en burgers waardoor vraagstukken structureel kunnen worden aangepakt. Tot op vandaag bestaat daarvoor nog geen ondersteunde structuur, noch een gedeelde methode. Daarom hebben heel wat docenten onder impuls van prof. Cathy Macharis en prof. Hubert Rahier de krachten verzameld en hun schouders gezet onder een SRP- (Strategic Research Programmes, 2018) en een IRP-aanvraag (Interdisciplinary Research Programmes, 2019). In dit groeiende netwerk participeerden op het moment van de aanvraag, volgende docenten en onderzoekgroepen:

- Cathy Macharis ES 'Business Technology and Operations'
- Hubert Rahier IR 'Physical Chemistry and Polymer science'
- Julien Blondeau IR 'Mechanical Engineering / FLOW'
- Francesco Contino IR 'Mechanical Engineering / FLOW'
- Mark Runacres IR 'Engineering Technology / FLOW'
- Wim Thiery IR 'Hydrology and hydraulic engineering'
- Ann Van Griensven IR 'Hydrology and hydraulic engineering'

- Niels De Temmerman IR 'Architectural Engineering'
- Elvira Haezendock ES 'Business, Research Unit Management and Strategy'
- Nikolay Dentchev ES 'Business, Research Unit Management and Strategy'
- Koen Lombaerts PE 'Educational science / LOCI'
- Sebastian Oberthür 'Institute for European Studies'
- Bas de Geus LK 'Human Physiology'
- Nico Koedam WE 'Ecology & Biodiversity /APNA'
- Joeri Denayer IR 'Chemical Engineering'
- Philippe Huybrecht WE 'Geography / FARD'

Daarnaast was het mogelijk om dankzij het stroomlijnen door de VUB Duurzaamheidsraad en volgens de idee van de Whole Community approach, 3 VUB-projectvoorstellen in te dienen voor de projectoproep van de Vlaamse Overheid "**Living Lab**: klimaatvriendelijke hogeronderwijsinstellingen":

- Energie (coördinatie: Jeroen Willems)
- Mobiliteit (coördinatie: Cathy Macharis)
- Water (coördinatie: Rebecca Lefever)

Deze **samenwerking** tussen VUB-onderzoekers en administratie, maar ook private en publieke sectoren kenmerkt heel 2018. In januari werd bijvoorbeeld het "Green Energy Park" voorgesteld: het grootste CO2-neutrale smart grid van Europa. Het Green Energy Park zal gerealiseerd worden op het researchpark van Zellik, in de gemeente Asse. Het is een gezamenlijk project van het Universitair Ziekenhuis Brussel (UZ Brussel), de Vrije Universiteit Brussel (VUB) en Flux50, de Vlaamse Energiecluster. In september werd de VBO-Leerstool "Transitioning Belgian Companies into Circularity" ingeluid, een initiatief van Vrije Universiteit Brussel en Université libre de Bruxelles samen met het Verbond van Belgische Ondernemingen. De leerstoelhouders Cathy Macharis (VUB) en Wouter Achten (ULB) ontwikkelen binnen hun opdracht een multidimensionaal evaluatiemodel voor de mogelijkheden die de circulaire economie ondernemingen biedt.

Uitdaging voor 2019 is het bestendigen van de relaties in excellent onderzoek, werkelijk duurzame innovatie, en een blijvende kennisuitwisseling en samenwerking tussen alle geledingen van de universiteit en maatschappelijke vierhoek. Daarom zullen actief leerlessen en beleidsaanbevelingen uit de samenwerkingen getrokken worden.

5. ONDERWIJS

Voortbouwend op de **visietekst** over duurzaamheid in het onderwijs (2014) en de doelstellingen geformuleerd in het deelbeleidsplan van het Vicerectoraat Onderwijs en Studentenbeleid (2017) werden tal van acties ondernomen. Duurzaamheid maakt immers deel uit van het onderwijsaanbod van de toekomst, dat gekenmerkt wordt door interdisciplinariteit, het verwerven van brede professionele competenties en het stimuleren van engagement. De VUB streeft ernaar dat alle studenten competenties over en voor duurzaamheid verwerven en dat ze zich inzetten voor een duurzame humanistische maatschappij.

Zo werd in 2018 voor de eerste keer een "Sustainability Bootcamp" georganiseerd, een 4-daags interdisciplinair seminarie waaraan een 40-tal bedrijfsleiders, studenten, personeelsleden en beleidsmedewerkers deelnamen. In 2019 staat er weer een bootcamp op het programma (extra curriculaire).

Parrallel hiermee werd de oprichting van een nieuw vak over duurzaamheid voorbereid, een opleidingsonderdeel ingebed in de Faculteit Economische en Sociale Wetenschappen maar breed toegankelijk voor studenten uit andere disciplines. Via deelname aan het Univer.city project dat community service learning aan de VUB stimuleert (ASP 2030), werd het geplande vak inhoudelijk verder uitgewerkt. Docenten uit verschillende faculteiten worden ingeschakeld voor een multidisciplinaire verkenning van duurzaamheidsthema's en studenten zullen een praktijkopdracht uitvoeren waarbij een duurzaamheidscase wordt geanalyseerd. Het vak gaat van start in het academiejaar 2019-20, onder de naam "Sustainability, an interdisciplinary approach".

Daarnaast participeert de VUB sinds 2017 aan een interuniversitair project onder begeleiding van Ecocampus (programma van de Vlaamse Overheid), nl. het vormgeven van een docentenprofessionaliseringstraject met online educatieve modules over duurzaamheid in het onderwijs. In 2018 boog een werkgroep met VUB-experten zich over de concrete uitwerking van twee modules; deze over interdisciplinariteit en over de Whole Institution Approach. In 2019 is het online lessenspakket klaar voor gebruik.

Tot slot werd er binnen de economische opleidingen een screening opgestart m.b.t. duurzaamheidsaspecten in de respectievelijke opleidingsonderdelen.

6. OPERATIONS

De **klimaatimpact** van haar dagdagelijkse werking meet de VUB via haar koolstofvoetafdruk. In 2019 vindt de carbon footprint meting van 2018 plaats. Hierbij volgt een vergelijking met de nulmeting van 2016, de evaluatie van acties en het ontwikkelen van verdere maatregelen om onze klimaatimpact te verkleinen.

Daarnaast focust onze bedrijfsvoering op **welzijn en diversiteit** van personeel en studenten, **campusomgeving en biodiversiteit en verantwoord ondernemen**.

6.1. Carbon Footprint

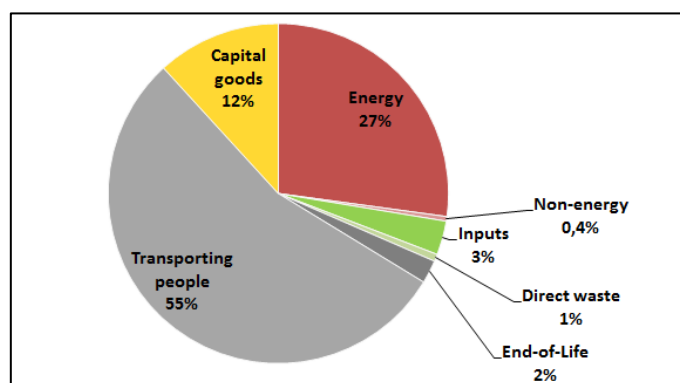
De nulmeting van de VUB-koolstofvoetafdruk geeft een overzicht van de klimaatimpact van de Vrije Universiteit Brussel. De koolstofvoetafdruk meet de uitstoot van broeikasgassen, deze gassen worden uitgedrukt in CO₂-equivalenten op basis van hun broeikas-effect. De som van de VUB-uitstoot van broeikasgassen is de koolstofvoetafdruk uitgedrukt in CO₂e per jaar en geeft de klimaatimpact van de Vrije Universiteit Brussel weer.

De VUB-koolstofvoetafdruk in 2016 bedroeg **34.871 ton CO₂e**, in 2019 volgt er een 2e meting van de carbon footprint. Bij de nulmeting werden alle VUB-activiteiten en infrastructuur op campus Etterbeek en Jette in beschouwing genomen. Voor de gedetailleerde scope, dataverzameling en berekening kan u het volledige rapport raadplegen.

Meer dan de helft (55%) van de totale voetafdruk is vanwege personenvervoer (woon-werk, dienstreizen en studentenmobiliteit), 27% is afkomstig van direct energieverbruik (elektriciteit en verwarming) en 12% van kapitaalgoederen (infrastructuur, meubelen, wagens, ICT-apparatuur).

Uit vergelijking met andere Belgische universiteiten blijkt dat de totale pendelafstand afgelegd door VUB'ers hoger is, maar de modal split is duurzamer (afstand met openbaar vervoer is 4x hoger dan afstand met de auto). Daartegenover is er ruimte voor verbetering om afval te sorteren aan de VUB ten opzichte van de andere universiteiten.

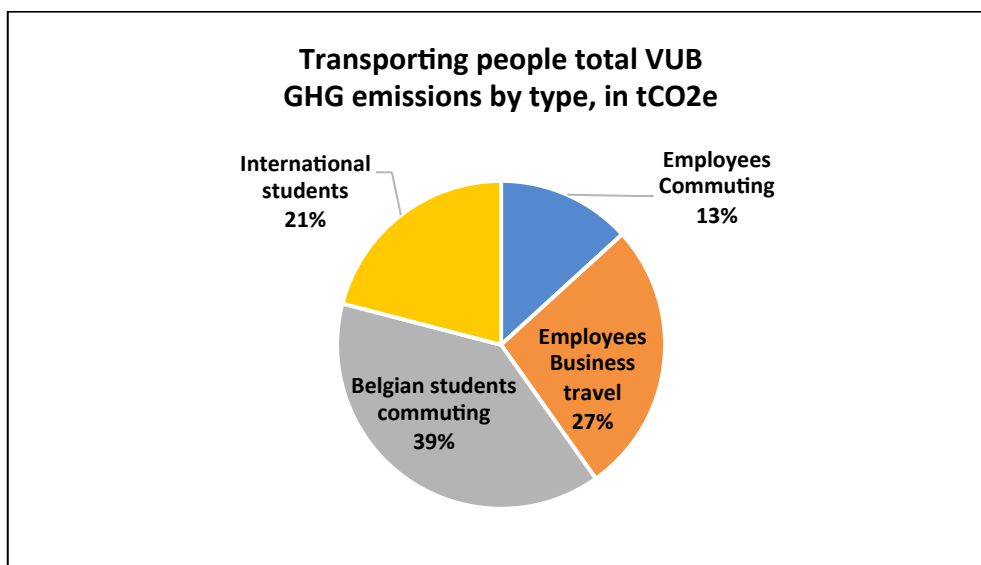
Op basis van de metingen van de VUB-koolstofvoetafdruk wordt een ambitieuze visie opgesteld inclusief de monitoring van de reële impact van maatregelen.

VUB carbon footprint 2016

6.1.1. Mobiliteit

Personenvervoer was verantwoordelijk voor een totale uitstoot van 19.001 ton CO₂e in 2016, 55% van de totale koolstofvoetafdruk van de VUB! In onderstaande figuur wordt deze impact van personenmobiliteit naderbij bekeken, opgedeeld in pendelverkeer en internationale verplaatsingen van zowel personeel als inkomende buitenlandse studenten.

Carbon footprint personenmobiliteit VUB 2016

Eind 2017 heeft de Vrije Universiteit Brussel haar driejaarlijks bedrijfsvervoersplan opgesteld. Het bedrijfsvervoerplan omvat een mobiliteitsenquête die de **woon-werkverplaatsingen** van het personeel in kaart brengt en een actieplan om het verkeer en zijn milieu-impact te verminderen.

Als universiteit in een grootstad willen we de impact van alle verplaatsingen van en naar onze campussen beperken. We leggen de nadruk op zachte mobiliteit en openbaar vervoer. We werken aan goed bereikbare campussen door overleg met overheden en vervoersoperatoren voor veilige toegangswegen en een performant openbaar vervoer. We hanteren in ons mobiliteitsbeleid het 'STOP'-principe: Stappen, Trappen, Openbaar vervoer en pas in laatste instantie, de Personenwagen. Voetgangers en fietsers zijn de norm bij het ontwerpen van de campusomgeving.

De belangrijkste pijlers van het bedrijfsvervoerplan aan de universiteit zijn de promotie van de fiets, een fietsvergoeding, kosteloos openbaar vervoer voor de werknemers en infrastructuurmaatregelen. Dit plan zorgde voor een grote **modal shift** richting duurzame mobiliteit, zowel voor campus Etterbeek als Jette, waarbij de auto plaats ruimt voor de trein, fiets en voetgangers. De universiteit scoort op beide campussen beter dan gemiddeld in Brussel.

Bovendien is er een stijging te merken van het personeels- en studentenaandeel woonachtig of op kot in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, hetgeen de meest positieve invloed heeft op de klimaatimpact van onze mobiliteit.

Op campus Etterbeek en Jette zijn er afgesloten fietsenstallingen, een fietsherstelzuil, fietspompen en douches voor fietsend personeel en studenten. De fietsenstallingen zijn uitgebreid om te voldoen aan het stijgend aantal fietsers onder het personeel en studenten. In komende jaren wordt aandacht gegeven aan de mogelijkheid om douchefaciliteiten te integreren bij verbouwingen. In Jette komt de Vélofixer nog steeds langs om fietsen te herstellen van personeel en studenten, in Etterbeek loopt de samenwerking met het fietspunt op de Triomflaan. In samenspraak met de fietswerkgroep wordt bekeken waar de knelpunten en noden liggen om fietsen naar de campus aantrekkelijker te maken.

In september 2018 werd tram 9 tussen metrostation Simonis en campus Jette ingehuldigd en zijn de grootste werven afgesloten, de invloed hiervan zal duidelijk worden in de volgende mobiliteitsenquête in 2020.

In 2013 waren 16% van de vluchten, waarvan de bestemming gekend is, verplaatsingen binnen een straal van 750 km. Ook één op drie verplaatsingen naar London gebeurde met het vliegtuig. Het mag dan ook niet verbazen dat uit de nulmeting van de Carbon Footprint van de VUB uit 2016 bleek dat **internationale dienstreizen** per vliegtuig verantwoordelijk zijn voor 13,6% van onze totale CO₂-equivalente uitstoot.

De voorbije jaren namen verschillende onderzoekers zelf het initiatief om de CO₂-voetafdruk van hun dienstreizen te verkleinen. Deze bottom-up initiatieven toonden aan dat er een vraag was voor duidelijke afspraken op niveau van de organisatie. In november 2017 werd tijdens een 'duurzame dinsdag' de discussie volledig opengegooid en effenden studenten en personeelsleden samen het pad naar een nieuw **dienstreizenbeleid**. Dit traject resulteerde in de goedkeuring van het ABC-principe door de Academische Raad op 21 januari en de Raad van Bestuur op 29 januari 2019.

AVOID - Vermijden van reizen

De Vrije Universiteit Brussel stimuleert haar personeel om weloverwogen dienstreizen te plannen. De VUB zet daarom onder andere in op sensibilisering rond technologische alternatieven voor samenwerken-op-afstand en de organisatie van workshops en congressen met een lagere milieu-impact, bijvoorbeeld via 'Skype for Business' en videoconferencing.

BOOK AN ALTERNATIVE - Reizen met de trein

Indien reizen met de trein vanuit Brussel-Zuid minder dan 6 uur in beslag neemt, wordt standaard voor de trein gekozen. VUB maakt een stedenlijst beschikbaar met een overzicht van bestemmingen die stevast met de trein bereikbaar zijn. De stedenlijst is eveneens van toepassing op delen van dienstreizen waarvoor een overstap nodig is; meer bepaald op verplaatsingen naar luchthavens bereikbaar met de trein in minder dan 6 uur. Vliegtuigreizen zijn slechts uitzonderlijk toegelaten op deze bestemmingen indien er een aanvaardbare motivatie én een akkoord van de hiërarchische meerdere is. Indien reizen met de trein vanuit Brussel-Zuid tussen 6 uur en 8 uur in beslag neemt wordt reizen met de trein sterk aanbevolen. Daarom is ook een stedenlijst beschikbaar met aangewezen bestemmingen voor verplaatsingen met de trein.

COMPENSATE - CO2-compensatie van uitstoot door vlieguren

Bij vliegtuigreizen binnen een VUB-opdracht of -project wordt standaard een bijdrage aangerekend waarmee de uitstoot van broeikasgassen effectief kan worden vergoed. Die compensatiebijdragen gaan enkel naar gecertificeerde klimaatprojecten, met klimaatkredieten afgeleverd per effectief gereduceerde ton CO₂. De VUB legt dat vast in het bestek voor een raamovereenkomst voor dienstreizen zodat alle reisbureaus de uitstoot en compensatie op eenzelfde manier berekenen. Op basis van de afgeleverde compensatie-certificaten zal de echtheid en kwaliteit van de compensatieprojecten worden geverifieerd.

Nu het ABC-principe werd goedgekeurd, maakt VUB zich op voor de **praktische implementatie en het actief informeren** van alle betrokkenen.

6.1.2. Logistiek

De vakgroep MOBI onderzoekt hoe **goederenstromen** van en naar de campussen gegenereerd worden en tot welke voertuigbewegingen dat leidt. Bij dit onderzoek focussen we niet enkel op het aantal en het soort voertuigen dat naar de VUB komt, maar ook op de manier waarop het aankoopbeleid georganiseerd is. Op basis hiervan zal de VUB een bedrijfsleveringsplan opstellen om goederenvervoer te verminderen, het verkeer rond de campus te verlichten en uitstoot te reduceren.

6.1.3. Energie

De Vrije Universiteit Brussel zet haar doorgedreven duurzame bedrijfsvoering verder en ambieert met haar energiebeleid de verdere terugdringing van broeikasgasemissies, rationeel energieverbruik en de toepassing van hernieuwbare energie. Desondanks dit streven, blijft het VUB-energieverbruik anno 2018 verantwoordelijk voor een jaarlijkse uitstoot van 10 000 ton CO₂eq.

Prioritair afgelopen jaar was de energieaudit voor grootverbruikers met het oog op het vernieuwen van de milieuvergunning voor campus Etterbeek. Deze audit bracht een ambitieus energieactieplan voort waarmee VUB zich engageert jaarlijks minimaal 520 ton CO₂eq te vermijden.

Krachtens het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering betreffende het Plan voor Lokale Actie voor het Gebruik van Energie (PLAGE) dient de Vrije Universiteit Brussel, als eigenaar van een groot gebouwenpark, vanaf 1 juli 2019 een PLAGE op te stellen om het energieverbruik van haar gebouwen en installaties te verlagen.

Vooruitlopend op de PLAGE-verplichting werd, waar technisch mogelijk, vanaf januari 2018 een al gewijzigde energiebesparende gebouwenbeheer-parametrisatie toegepast op campus Etterbeek. Zonder financiële investering, het optimaal gebruikerscomfort respecterend en de vele technische beperkingen van de deels verouderde HVAC-installaties in acht genomen, veroorzaakte deze ingreep een aanzienlijke gasverbruik daling. De hierdoor gerealiseerde energiebesparing compenseerde zelfs volledig het verwarmingsverbruik van de 650 studentenkamers in opbouw. Sterker nog. Het totale gasverbruik van de campus in 2018 was lager dan in 2017, toen nog zonder warmtelevering aan genoemde nieuwe studentenkamers en aan het zwembad, destijds gesloten voor renovatie.

Verder bekijkt VUB voor campus Etterbeek nieuwe uitbatingsformules met bindende energieprestatiegaranties voor het stookplaats-onderhoud. De piste warmtekrachtkoppeling in de centrale stookplaats, al dan niet door een derde partij uitgbaat in ESCO-formule, wordt geopperd en onderzocht. Definitieve beslissing daarover wordt verwacht in 2019.

Niettegenstaande de positieve energetische evoluties bestaan er nog belangrijke aandachtspunten. Zo blijft het - weliswaar groene - stroomverbruik zeer hoog met een disproportioneel groot consumptieaandeel tijdens daluren. Hopelijk kunnen de ondertussen aangevangen energiebesparende projecten - deels gesubsidieerd door het Vlaams klimaatfonds - een kentering inzetten tegen het historisch hoge elektriciteitsverbruik op beide grote VUB-campusen Jette en Etterbeek.

Ook het bijplaatsen van ontbrekende energiemeters, nodig voor de wettelijk vereiste energieboekhouding en voor het correct becijferen van energiebesparende investeringen, blijft een belangrijk werkpunt.

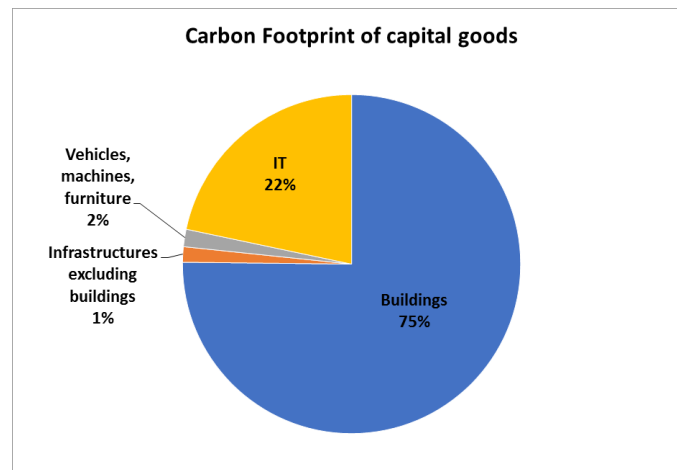
Tenslotte impliceert een functioneel energiebeleid ook de bewaking van het energetisch ambitiekader bij (nieuwe) projecten. Al te vaak dreigen energiebesparende uitvoeringen achterwege gelaten in een vlaag van kort-termijn-besparingswoede.

Los van haar eigen ambities duiken voor de Vrije Universiteit Brussel komende decennia “energetische uitdagingen” op van ongeziene omvang omwille van de klimaatafspraken.

De Vrije Universiteit Brussel start in samenwerking met Innoviris een aanbestedingstraject doelend op een innovatiepartnerschap voor de opmaak van een masterplan energietransitie 2050 met inbegrip van een strategisch energieactieplan. Deze studie is bedoeld een voldoende flexibel richtsnoer te genereren, en een trajectscenario uit te zetten, opdat in één-zelfde doordachte en kostenefficiënte beweging de energietransitie en de renovatie van de VUB-installaties zou kunnen plaatsvinden de komende twee, drie decennia.

6.1.4. Infrastructuur

De kapitaalgoederen van de VUB zijn verantwoordelijk voor 11,8% van de carbon footprint. Deze klimaatimpact is voornamelijk afkomstig van de emissies gerelateerd aan de **constructie en renovatie van de gebouwen**. Een minderheid is vanwege de emissies van aangekochte IT-apparatuur, meubilair, voertuigen en infrastructuur.

Bij bouw- en renovatieprojecten wordt sterke nadruk gelegd op de duurzaamheidsaspecten van gebouwen. **Kindercampus Theodoortje** is onderscheiden met de titel van ‘voorbeeldgebouw’ door het Brussels Hoofdstedelijk gewest. Het is een van de tien laureaten van ‘Be.Exemplary’, een initiatief dat bouwprojecten belooft die op het vlak van duurzaamheid een voorbeeldfunctie hebben. De passieve nieuwbouw, die wordt gebouwd op de VUB-campus van het UZ in Jette, omvat naast een kinderdagverblijf voor 121 kinderen en een basisschool ook lokalen voor Huis van het Kind, CAW Brussel en de Scouts. De duurzaamheid van het gebouw gaat veel verder dan enkel het energetische aspect. Onder meer de zeer doorgedreven life cycle cost-studie maken Theodoortje tot een voorbeeldig duurzaam project.

Dit is het 2e VUB-gebouw na het zwembad in 2016 dat is onderscheiden met de titel van ‘voorbeeldgebouw’ door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De renovatie van het **VUB-zwembad** was het eerste VUB voorbeeldgebouw.

6.1.5. Aankopen

Met **circulariteit** in aankopen wil de VUB afstappen van het vertrouwde lineaire consumptiemodel: kopen, gebruiken en opnieuw weggooien. In plaats daarvan onderzoeken we vanaf het begin wat je achteraf met de aankoop zal kunnen doen: delen, hergebruiken of recycleren.

In het strategisch plan zijn duurzame, afvalvrije aankopen opgenomen als doelstelling. Voor circulaire aankopen komt het er dus op aan om te gaan voor kringloopprocessen. Je koopt enkel aan wat je nodig hebt, gooit zo weinig mogelijk weg en sluit afval uit.

Bij de renovatie van het Braemgebouw is alle schrijnwerk vervangen met Accoya-hout. Een Europees, snelgroeiend dennenhout dat langer meegaat dan het duurde om te groeien. Je kan het hout ook hergebruiken aan het eind van de levensduur van een gebouw. En als dat niet kan omdat het hout bijvoorbeeld te beschadigd is, dan is het biologisch afbreekbaar.

De VUB-onderzoeksgroep Architectural Engineering transformeert oude studentenkoten op campus Etterbeek in een Circular Retrofit Lab, een experimenteerplek om circulaire bouwmethodes te ontwikkelen. De demonteerbare, omkeerbare en herbruikbare bouwoplossingen leiden tot zo weinig mogelijk bouwafval en bieden tegelijkertijd ontwerpers, architecten en bouwbedrijven evenveel vrijheid en flexibiliteit als traditionele bouwmethodes. Dankzij de keuze voor omkeerbare bouwoplossingen zal het Circular Retrofit Lab ook mee evolueren met de noden van haar bewoners.

Daarnaast heeft het Green Team van de VUB een weggeefmoment georganiseerd voor het meubilair dat zich bevond op de eerste twee verdiepingen van het Braemgebouw. Hierdoor moest het meeste kleine materiaal – de kasten en stoelen – niet worden afgedankt maar kreeg het een tweede leven bij de studenten. Puur hergebruik, zonder afval en zonder dat onze studenten nieuwe meubelen moesten kopen. Enkele bureaus werden ook volledig opgewaarderd als 'nearly new office' door NNOF, een circulair bedrijf uit de Brusselse rand.

In de BSG-zaal werden afgelopen jaar herbruikbare bekers ingevoerd, in plaats van de klassieke wegwerpbeker. Daarnaast heeft het GreenTeam een aanbod van herbruikbare koffiebekers gestart op de campussen. Het integreren van circulaire criteria in onze aankopen en raamovereenkomsten is een complexe uitdaging. De VUB is ingeschreven voor de Green Deal Circulair Aankopen van Vlaanderen Circulair, The Shift en Bond Beter Leefmilieu (BBL), een lerend netwerk om samen met andere organisaties te weten te komen hoe je dit best aanpakt.

Lees ook: <http://vubtoday.be/nl/content/vub-zet-op-circulaire-aankopen>

6.1.6. Voeding

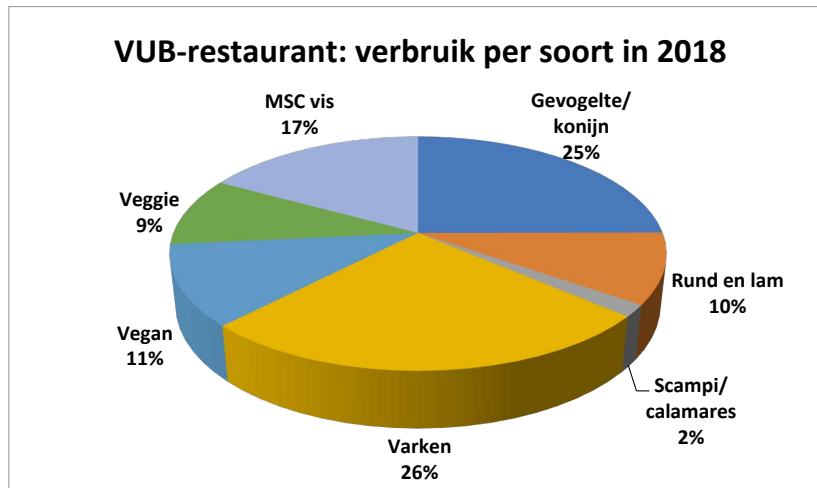
Het VUB-Restaurant is een duurzaamheidspionier aan de Vrije Universiteit Brussel. In 2010 werd een charter rond duurzame ontwikkeling ingevoerd in het restaurant. Naast een dagelijks aanbod van een vegetarisch én een veganistisch dagmenu, wordt ook een warme veganistische groentebaar aangeboden aan studenten, personeel en bezoekers.

In 2018 waren 1/5e van alle maaltijden vegetarisch of veganistisch. Door middel van een ruime keuze aan vegetarische opties kunnen studenten en personeel kennis maken met lekkere vegetarische alternatieven en bijdragen aan een lagere voetafdruk per kilogram geproduceerd voedsel. Met 5.000 bezoekers per dag in Etterbeek is de duurzame aanpak in het restaurant cruciaal qua voorbeeldproject op de VUB.

Het restaurant ontving in 2013 als eerste grootkeuken in België het MSC-certificaat. Sinds 2015 is alle aangeboden vis gecertificeerd, de wild gevangen vis met MSC-certificering en de kweekvis draagt een ASC-certificaat. Tonijn werd in 2015 uit het aanbod geschrapt.

De VUB-resto streeft in haar aanbod naar:

- gezonde, ecologisch verantwoorde en betaalbare maaltijden met minder dierlijke eiwitten;
- deelname aan eerlijke & lokale handel van seizoensgebonden producten;
- een bewustmaking van haar bezoekers;
- energiebesparing en afvalvermindering in haar dagelijkse werking.

Het GreenTeam bleef in 2018 op regelmatige basis de gebruikers van het studentenrestaurant sensibiliseren over het sorteren aan de afruimzone. Dankzij een goede sortering aan de afruimzone komt er enkel organisch afval in de keuken. Dit afval wordt afgevoerd voor vergisting tot methaan, als energiebron voor warmte en elektriciteitsproductie. Deze verwerking is ecologisch en economisch efficiënter dan het verwerken van voedselresten als restafval. Dit blijft een werk van lange adem, met ook in 2019 nog verdere sorteeracties gepland.

Door middel van metingen wordt continu gewerkt aan het verminderen van voedselverspilling. Zo worden de porties verkleind waar nodig, wordt het keukenpersoneel gesensibiliseerd en worden groente-overschotten verwerkt in de soep.

Het gebruik van kraantjeswater wordt actief gepromoot door het afbouwen van de verkoop van dranken in wegwerpcontainers (behalve Oxfam-drankjes) en het installeren van gratis waterfonteinen met glazen. Alle koffie die je in of via het VUB-restaurant koopt, is automatisch fairtrade.

Sinds 2010 zijn plastic lepels, bekertjes & potjes, aluminium kommetjes, individuele suikerzakjes, melk- en sausporties definitief uit het restaurant verbannen. Andere wegwerpartikelen vervaardigd uit petroleumderivaten (plastic) zoals koffiebekertjes en roerstaafjes werden vervangen door alternatieven gemaakt uit het afval van suikerriet.

In 2018 werden herbruikbare VUB-koffiebekers geïntroduceerd, deze worden aangeboden in het restaurant en via de VUB-shop.

Alle informatie over de duurzaamheidsmaatregelen in het VUB-restaurant staat op deze uitgebreide [informatiepagina](#).

6.1.7. Afval

De Vrije Universiteit Brussel voert een beleid van gescheiden inzameling van afval. Zo zijn er een 45-tal verschillende afvalstoffen die gescheiden worden ingezameld voor hergebruik, recycling of milieudeskundige verwerking. Papierafval wordt in alle burelen en werkplaatsen gescheiden ingezameld en dankzij het GreenTeam sinds 2015 ook in alle leslokalen. PMD-afval wordt ingezameld in de keukentjes van de verschillende diensten van de Vrije Universiteit Brussel en in de keukens van de studentenkamers.

Uit de enquête rond de prioritaire duurzaamheidsdoelstellingen voor de Vrije Universiteit Brussel blijkt dat de respondenten afvalsortering aanzien als de tweede hoogste prioriteit. De universiteit sorteert maar dit is niet voldoende zichtbaar op de campus. Dankzij Fost Plus kon de Vrije Universiteit Brussel een 145 nieuwe sorteereilandjes inrichten op de campussen Jette en Etterbeek. Het GreenTeam van de Vrije Universiteit Brussel voorzag in pop-up sorteeracties om de VUB-studenten de sorteeregels bij te brengen. En met succes, de hoeveelheid ingezameld PMD verviervoudigde in 2017 t.o.v. voorgaande jaren. In 2018 werd ongeveer evenveel PMD ingezameld als in 2017, de toegenomen PMD inzameling zet zich dus door.

Het GreenTeam in actie

De inzameling van gevaarlijk en bijzonder afval wordt georganiseerd door de Dienst Preventie en Milieu (PRMI). Dit afval wordt gescheiden van het restafval ingezameld door een gespecialiseerde firma. Het radioactief afval wordt strikt gescheiden van alle andere afvalstoffen afgevoerd en behandeld door de Dienst Fysische Controle.

De afvoer van alle afgedankte elektrische en elektronische toestellen wordt georganiseerd via Recupel. Inzameling, registratie en afvoer van dit type afval gebeurt door de Dienst Facility Management op campus Etterbeek en door de Technische Dienst op campus Jette.

Lege batterijen en TL-lampen en andere gasontladinglampen, oude wetenschappelijke toestellen en oude elektrische en elektronische toestellen worden allemaal op milieudeskundige wijze afgevoerd.

Het wettelijk verplichte afvalregister van de Vrije Universiteit Brussel wordt bijgehouden op de Dienst Preventie en Milieu.

6.2. Welzijn

6.2.1. Diversiteit

In 2018 nam de VUB voor de eerste keer deel aan de Belgian Pride, samen met de ULB. Ook vond naar jaarlijkse gewoonte de VUB gender week met tal van activiteiten plaats n.a.v. internationale vrouwendag op 8 maart; de lezing van Prof. dr. Gloria Wekker over "White innocence" in het Kaaitheater kende een groot succes. Daarnaast kreeg ook de Fatima Mernissi Leerstoel verder vorm, een initiatief van RHEA – het VUB Expertisecentrum gender, diversiteit en intersectionaliteit. Vanuit de context van de stad Brussel en aansluitend op de waarden van de VUB inspireert het gedachtegoed van Fatima Mernissi tot interdisciplinair academisch onderzoek en een maatschappelijk verbindend programma van publieke lezingen en workshops over macht, gender en islam.

In 2018 werkte het Equality Team, o.l.v. academisch coördinator Prof. dr. Karen Celis en samen met academische experts, beleidsmakers, studenten en de vakorganisaties, een Gelijkheidsactieplan uit (GAP). Dit plan is de implementatie van de beleidslijn 'Radicaal divers: verbonden in diversiteit en gelijkwaardigheid' die werd opgenomen in het ASP 2030. Het plan komt tegemoet aan de ambitie van de VUB om een transversaal beleid te voeren waarbij de gelijkwaardigheid van alle studenten en personeelsleden gewaarborgd wordt, eenieders talenten en ervaringen in gelijke mate benut worden, en er een duurzame cultuurverandering op gang komt op het vlak van onderwijs, onderzoek, dienstverlening, outreach en community.

Het GAP werkt in cycli van twee jaar. Voor 2019 en 2020 stelt het GAP tien concrete en prioritaire acties voorop. De focus ligt hierbij op gender en etniciteit, maar er wordt ook ingezet op andere assen van ongelijkheid en structurele achterstelling, zoals leeftijd, geaardheid, dis/ability, levensbeschouwing en sociale klasse.

Zo streeft de VUB ernaar dat bij de aanwerving van Zelfstandig Academisch Personeel tenminste 1 op 3 kandidaten vrouw op de short list zijn en dat de wervingskanalen meer diversiteit mogelijk maken. Met inclusieve vacatureteksten zullen specifieke doelgroepen gestimuleerd worden om te solliciteren. Via een curriculumscan zal de reflectie over diversiteit in het onderwijs opgestart worden. Er komt ook een visietekst over diversiteit en antidiscriminatie en via vorming en coaching zal VUB inzetten op kennisopbouw en cultuurverandering. De VUB-gemeenschap wordt gesensibiliseerd omtrent verschillende diversiteitsthema's en er komt een oproep tot actie voor gelijkheid en inclusie naar studenten. Een

nieuwe website moet het brede scala aan initiatieven en de aanspreekpunten voor diversiteitsvragen zichtbaar maken. Tot slot wordt er ingezet op monitoring en rapportering over het diversiteitsbeleid. Het GAP met haar tien prioritaire acties wordt ingediend bij Actiris, de Brusselse gewestelijke dienst voor arbeidsbemiddeling met het oog op het verkrijgen van een diversiteitslabel en een co-financiering na positieve evaluatie over twee jaar. Waar mogelijk wordt er voor de uitvoering van het GAP samengewerkt met de ULB en onze alliantiepartner.

6.2.2. Psychosociaal welzijn

Een van de bouwstenen van het toekomstplan (2018-2021) van rector Caroline Pauwels is een "warme VUB". De rector zet daarbij in op een universiteit die hernieuwde inspanningen levert om de mens (student, onderzoeker, docent, werknemer) centraal te stellen in plaats van het proces. Daarbij zal de komende jaren worden gewerkt aan o.a. een gezonde work-life balans, een doorstart naar meer participatieve beleidsvoering, een evenwicht tussen kwantitatieve en kwalitatieve evaluatiecriteria, een evenwicht tussen performantie, verdienste en menselijkheid.

Uit de analyse van de werking van het meldpunt ongewenst grensoverschrijdend gedrag, dat werd opgericht eind 2016, blijkt dat dit een nuttig, laagdrempelig instrument is dat zowel door studenten als door VUB-medewerkers gebruikt wordt om ongewenste situaties aan te kaarten. De grote meerderheid van de meldingen in 2018 betroffen verbaal en fysiek grensoverschrijdend gedrag en geweld. In mindere mate werden pesterijen en seksueel grensoverschrijdend gedrag gemeld.

In 2018 werd een risicoanalyse psychosociale aspecten (welzijnsenquête) uitgevoerd. De resultaten van deze risicoanalyse zullen worden vertaald naar concrete acties in 2019.

In 2019 wordt verder ingezet op de communicatie van de bestaande initiatieven zoals het meldpunt, de vertrouwenspersonen, coaching van medewerkers en leidinggevenden en het proactief begeleiden van medewerkers met risico op burn-out.

6.2.3. Welzijn op het werk

Het concept welzijn op het werk omvat alle factoren betreffende de omstandigheden waarin het werk wordt uitgevoerd. Welzijn op het werk omvat zeven domeinen: veiligheid op het werk; bescherming van de gezondheid van de werknemer; psychosociale aspecten van het werk; ergonomie; arbeidshygiëne, de verfraaiing van de werkplaatsen en maatregelen inzake leefmilieu met invloed op het welzijn op het werk.

Ook in 2018 ging de dienst Preventie en Milieu verder met het actief ondersteunen van de werkgever in de uitvoering van het preventiebeleid. Het jaaractieplan van 2018 van de Vrije Universiteit Brussel werd daarbij als leidraad gebruikt. Het jaaractieplan kadert in het globaal preventieplan (2014 – 2018) van de universiteit. Om de opmaak van het globaal preventieplan 2019 – 2023, ook welzijnsactieplan genoemd, te faciliteren werd een werkgroep opgericht en werden verschillende fora georganiseerd om het plan te voeden.

Het jaar 2018 werd ook gekenmerkt door verschillende problemen met betrekking tot de infrastructuur. Er werd verder geïnvesteerd in de vernieuwing van de HVAC-technieken (verwarming en afzuiging) van de gebouwen F en G van de campus Etterbeek. De liften op de campussen Etterbeek en Jette werden in orde gezet. Ook de elektrische installaties op de campussen Etterbeek en Jette worden grondig vernieuwd.

In 2018 werden risicoanalyses gemaakt van de activiteiten die plaatsvinden in de vak- en onderzoeksgroepen van de faculteit Geneeskunde en Farmacie.

De dienst Preventie en Milieu gaf adviezen rond de brandveiligheid, evacuatie en inrichting van de werkposten bij de talrijke renovatiewerken en nieuwbouwprojecten, zoals bijvoorbeeld de verbouwing van U-square en het tijdelijke kinderdagverblijf te Jette.

Zoals elk jaar onderzocht de dienst Preventie en Milieu ook in 2018 de gerapporteerde arbeidsongevallen en incidenten. De belangrijkste oorzaak van arbeidsongevallen blijven de interne verplaatsingen. Ook in 2018 ging de nodige aandacht naar de opvolging van wettelijke controles, de organisatie van evacuatieoefeningen, het uitvoeren van risicoanalyses, het adviseren rond ergonomie, e.d.

In 2019 ligt de nadruk onder andere op de uitvoering van de risicoanalyses, werken met derden en de re-integratie van werknemers na langdurige afwezigheid.

6.2.4. Bioveiligheidsproblematiek

De geldende bioveiligheidsvergunningen, de ermee geassocieerde lokalen en hun plattegronden, worden continu geactualiseerd door Dr. Walter Kempenaers, de bioveiligheidsverantwoordelijke van de Vrije Universiteit Brussel. Door middel van deze vergunningen bevestigt de overheid haar akkoord met de manier waarop de bioveiligheid nagestreefd wordt tijdens de biologische experimenten uitgevoerd in de laboratoria van deze universiteit.

Jaarlijks worden de microbiologische veiligheidskasten (ook laminaire flowkasten of LAF-kasten genoemd) onderworpen aan een controle door een gespecialiseerd technicus. De "Biohazard" kasten (type II) worden gecontroleerd volgens de specificaties van de EN-12469 om ze te valideren voor werkzaamheden met inperkingsplichtig biologisch materiaal, met als deelaspecten: bescherming van het biologisch materiaal (in de kast); bescherming van de operator; bescherming van de omgeving. Kasten die niet aan deze specificaties voldoen en overblijvende horizontale flowkasten, worden enkel getest op steriliteit in de werkruimte met behulp van een deeltjesteller. Dit type kasten kan hoogstens vrijgegeven worden voor werk met volstrekt onschadelijke micro-organismen. Om het resultaat van deze technische controle voor alle gebruikers duidelijk te maken, worden validatiefiches op alle biohazard- en verticale LAF-kasten bevestigd, en het resultaat van de validering van voornoemde deelaspecten wordt erop vermeld.

Routinematige bioveiligheidsaudits worden geïntegreerd in de regelmatige "bezoeken aan diensten" door de Dienst Preventie en Milieu. Hierbij ligt de nadruk vooral op correcte bioveiligheidsindicaties, goede werkwijzen en andere zichtbare aspecten. Aanvullend geeft de bioveiligheidsverantwoordelijke jaarlijks een groot aantal adviezen, voortvloeiend uit observaties tijdens deze audits of op vraag van individuele onderzoekers. Deze adviezen handelen grotendeels over de juiste interpretatie van de bioveiligheidswetgeving, keuze en correct gebruik van veiligheidsapparatuur en persoonlijke beveiligingsmiddelen, en veilige werkwijze. Centraal staat steeds de bekommernis om (bio)veiligheidsverplichtingen om te zetten in een meerwaarde bij het wetenschappelijk onderzoek.

De laatste jaren neemt de aandacht voor opleiding en sensibilisering rond het onderwerp "Bioveiligheid" aanzienlijk toe. Jaarlijks worden wettelijk verplichte informatiesessies in bioveiligheid georganiseerd voor de nieuwe medewerkers van de vergunningsplichtige laboratoria. Daarnaast verzorgt de bioveiligheidsverantwoordelijke ook specifieke seminaries "Bioveiligheid" in het kader van meerdere opleidingen op vraag van de betrokken professoren. Bovendien doceert de bioveiligheidsverantwoordelijke het keuzevak "Bioveiligheid" voor de masteropleiding Biologie.

De bioveiligheidsverantwoordelijke rapporteert aan de bioveiligheidscomités, die minstens één keer per jaar samenkomen, zowel op campus Etterbeek als op campus Jette. Het comité op campus Jette omvat ook vertegenwoordigers van het UZ Brussel.

6.2.5. Asbestproblematiek

In een aantal gebouwen van de Vrije Universiteit Brussel is asbest aanwezig. Dit is vastgelegd in de asbestinventaris. In de meeste gevallen gaat het om hechtgebonden asbest in ventilatiekanalen. Zolang hieraan niet wordt geraakt bestaat er geen gevaar, aangezien het asbest gebonden is aan cement. Enkel wanneer aan de ventilatiekanalen wordt gewerkt dienen nauwgezet de nodige voorzorgsmaatregelen te worden gevolgd.

Hechtgebonden asbest wordt verwijderd bij werken en renovatie. Niet-hechtgebonden asbest wordt in elk geval zo spoedig mogelijk verwijderd.

De Vrije Universiteit Brussel heeft een interne procedure voor de opvolging van alle asbestdossiers. Er wordt maandelijks gerapporteerd aan het Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk en infovergaderingen worden georganiseerd voor de gebruikers van de gebouwen. Er wordt op toegezien dat asbestwerven voldoen aan de wettelijke normen zodat personeel, studenten en bezoekers niet in contact komen met asbestvezels.

De Vrije Universiteit Brussel nam een externe erkende firma in dienst voor de projectbegeleiding van de asbestsanering. Daarnaast worden ook erkende firma's aangesteld voor de verwijdering van asbest wanneer dat nodig is.

6.2.6. ADR-veiligheidsadviseur

De universiteit heeft wettelijk een **ADR-veiligheidsadviseur** nodig omdat binnen de instelling gevaarlijk afval worden verpakt voor transport naar de verwerkingsinstallatie. Risicohoudend medisch afval wordt bijvoorbeeld verpakt in WIVA-vaten, die vervolgens door een gespecialiseerde firma wordt opgehaald voor transport naar de verbrandingsoven. Serge Gillot van de dienst Preventie en Milieu neemt deze functie waar aan de Vrije Universiteit Brussel sinds 2015.

6.3. Campusomgeving

6.3.1. Campus masterplan

Het **ruimtelijk toekomstplan** voor campus Etterbeek heeft, inclusief een participatief traject met vier themaworkshops, vorm gekregen in 2018. Het is een plan dat zowel ruimtelijk uitspraken als ambities scherpstelt en daarmee organisatorische suggesties geeft die ruimtelijke transitie mogelijk moeten maken. Het is een dynamisch plan dat steeds zal moeten worden bijgesteld in tijd en de bepaalde noden van die tijd.

6.3.2. Biodiversiteit op onze groene campus

De Vrije Universiteit Brussel wordt gekenmerkt door zijn groene campussen die deel uitmaken van het groene netwerk van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De campus Etterbeek werd ontworpen als een campus met uitgestrekte groene zones. Deze werden beplant met een grote verscheidenheid aan bomen. De campus Jette is gelegen vlakbij het Laarbeekbos, het Poelbos, de moerassen van Jette en Ganshoren en het Koning Boudewijnpark, die aangeduid werden als Natura 2000-gebieden.

Heel wat bijzondere planten en dieren vinden hun weg naar de campussen van de Vrije Universiteit Brussel. De universiteit draagt zo bij tot de biodiversiteit in de stad. Zo is bijvoorbeeld de zeldzame inheemse ringslang thuis in de biologisch waardevolle groene zone aan de noordrand van campus Jette.

Het groenbeheer op de campus Etterbeek gebeurt sinds 2015 zonder gebruik van pesticiden, in Jette sinds 2016. In de grasstroken worden niet langer pesticiden gebruikt. Er wordt gewerkt met een gedifferentieerd maaibeheer. Dit beleid zorgt voor meer bloeiende kruidachtige planten. Zo worden op de campus Etterbeek sinds 2014 Bijenorchissen en Hondskruid aangetroffen. Ook de Breedbladige Wespenorchis is al langer gekend op de campus. Deze plantensoorten hielden stand in 2018 en werden beschermd tegen negatieve invloeden tijdens evenementen in openlucht zoals de jaarlijkse personeelsbarbecue.

Hondskruid op campus Etterbeek

In 2018 werd nog geen duidelijkheid bekomen over de toekomstige invulling van de akker in de groene zone ten noorden van campus Jette. De initiële voorstellen van Leefmilieu Brussel voor de oprichting van een duurzaam landbouwbedrijf op deze site werden niet weerhouden. Leefmilieu Brussel werkte in 2018 aan een nieuw voorstel waarover de Vrije Universiteit Brussel in 2019 een beslissing kan nemen.

In de Oude Hoogstamboomgaard op campus Jette vond in 2018 een voortzetting plaats van het project HumaneTerre. In 2018 werd veel aandacht besteed aan het project Good Food voor lokale voedselproductie, het lokaal bereiden van voedsel en het nuttigen ervan in de boomgaard, samen met de mensen uit de buurt. Hiertoe werd een broodoven gebouwd met subsidies van Leefmilieu Brussel.

6.3.3. Waterverbruik & afvalwater

Zowel op campus Etterbeek als op campus Jette is er een voorziening voor het oppompen van grondwater. De Vrije Universiteit Brussel kiest ervoor om ook in de toekomst verder grondwater op te pompen. Dit water wordt gebruikt voor het spoelen van de toiletten.

Daar staat tegenover dat wordt gewerkt aan een plan dat zorgt voor een maximale doordringing van het regenwater in de ondergrond. In de toekomst zal actief worden gewerkt aan het beperken van de afvoer van regenwater via verharde oppervlakken naar de riool. Het regenwater zal worden afgeleid naar gebieden waar het geleidelijk kan infiltreren in de bodem.

Ook het voorzien van groendaken op nieuwe gebouwen heeft een effect op het afvloeien van regenwater. Het regenwater wordt gedeeltelijk gebufferd op de groendaken en zal deels verdampen, i.p.v. snel af te vloeien naar de riolering.

Bij nieuwbouwprojecten worden bovendien regenwaterputten voorzien. Dit regenwater kan in de toekomst ook worden gebruikt voor het spoelen van de toiletten. De groene zones op de campus worden nooit besproeid met water, ook niet in droge periodes.

Het afvalwater van de Vrije Universiteit Brussel wordt geloosd in de riolering. De Dienst Preventie en Milieu is sinds het jaar 2000 verantwoordelijk voor de inzameling van het gevaarlijk afval, inclusief vaste en vloeibare chemicaliën. Afvalproducten van de laboratoria mogen in geen geval in de riolering terecht komen en dienen via het circuit van het gevaarlijk afval te worden afgevoerd.

6.3.4. Bodem

In 2018 werd het verkennend bodemonderzoek voor de campus Etterbeek afgerond. Deze studie werd uitgevoerd in het kader van de aanvraag van de verlenging van de milieuvergunning voor deze campus. Een bijkomend gedetailleerd onderzoek zal worden uitgevoerd in 2019 om een vervuiling in de omgeving van vroegere stookolietanks te kunnen afbakenen.

6.3.5. Geluids- & trillingenproblematiek

De Vrije Universiteit Brussel dient waakzaam te zijn m.b.t. geluidshinder veroorzaakt door studentenfeiven in de BSG-feestzaal en in de feesttest op de campus Etterbeek. Ook de BOJ-feestzaal op campus Jette lag in het verleden aan de basis van occasionele geluidshinder.

Op 26 januari 2017 keurde de Brusselse Regering een nieuwe wetgeving goed m.b.t. het afspelen van versterkte muziek. Deze wetgeving is van kracht sinds 21 februari 2018. De nieuwe wetgeving m.b.t. de verspreiding van versterkt geluid is bedoeld om het publiek te beschermen tegen de gehoorschade die zwaar versterkt geluid kan veroorzaken. Ze staat naast de reeds bestaande en van kracht blijvende wetgeving die mensen moet beschermen tegen lawaai veroorzaakt door de burens.

De nieuwe reglementering inzake versterkt geluid voorziet drie geluidsniveaus. Wanneer een etablissement onder een bepaald geluidsniveau blijft worden er geen bijkomende voorwaarden opgelegd. Bij hogere geluidsniveaus dienen verschillende maatregelen te worden genomen om het publiek te beschermen. Afhankelijk van het geluidsniveau en het moment waarop dat wordt verspreid moet het publiek worden geïnformeerd, moet een display aanwezig zijn waarop het geluidsniveau valt af te lezen, dient het geluidsniveau te worden geregistreerd, moeten oordoppen worden ter beschikking gesteld en rustzones worden voorzien en moet een persoon worden aangeduid die de problematiek opvolgt.

In 2017 maakte het Departement Studentenzaken de Vrije Universiteit Brussel werk van het omzetten van deze nieuwe wetgeving naar onze instelling. Samen met Facility Management en de Dienst Preventie en Milieu werden de locaties geïdentificeerd waar versterkt geluid wordt verspreid en werd informatie ingewonnen over de nieuwe regelgeving. Er werd een referentiepersoon aangesteld binnen de instelling en de verantwoordelijken van de verenigingen en inrichtingen op de campussen die versterkt geluid verspreiden werden op de hoogte gebracht van hun verantwoordelijkheid.

In 2018 kocht de Vrije Universiteit Brussel de nodige toestellen aan die het geluid meten en registreren en die voldoen aan de vereisten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze toestellen worden ter beschikking gesteld van de studentenverenigingen die versterkt geluid produceren en het gebruik wordt opgevolgd door de referentiepersoon.

6.4. Verantwoord ondernemen

6.4.1. Universitair Charter Goed Bestuur

Het Universitair Charter Goed Bestuur werd goedgekeurd door de Raad van Bestuur d.d. 04 maart 2014 op voorstel van de Governance Commissie. Dit charter bevat de beginselen van **deugdelijk** bestuur waarvoor de Vrije Universiteit Brussel zich engageert om deze beginselen te implementeren in beleid en beheersstructuren. Het bevat tevens reglementen die een toepassing zijn van deze beginselen, deze reglementen verbinden het bestuur van de instelling ten aanzien van de leden van de Universitaire Gemeenschap. Het charter biedt aan personeel en studenten een algemeen kader dat rechten en plichten waarborgt in bestuurlijke aangelegenheden.

6.4.2. Divestment

De Vrije Universiteit Brussel ondersteunt de transitie naar een koolstofarme samenleving door haar **beleggingsportefeuilles duurzaam te beheren**; te desinvesteren in fossiele brandstoffen enerzijds en op een positieve manier te investeren in eigen infrastructuurprojecten met een grote duurzaamheidsimpact anderzijds.

In uitvoering van de beslissing van de Raad van Bestuur RVB.004/C4/01 van 15/12/2015 bouwt het Financieel Management Comité het aandeel investeringen in fossiele brandstoffen stapsgewijs af.

De raad van bestuur van de VUB besliste om 60 miljoen euro te investeren in een portefeuille die belegt in duurzame bedrijven én hierbij conform is met de VUB-waarden. De beslissing kadert in de politiek van de opstart van nieuwe duurzame beleggingsportefeuilles en de desinvestering in aandelen en obligaties van klimaatschadelijke bedrijven met een transitie van deze beleggingen naar duurzame, fossielvrije alternatieven. Dit proces moet uiterlijk in 2020 afgerond zijn.

6.4.3. Ethische commissies

Het onderzoek aan de Vrije Universiteit Brussel wordt opgevolgd door verschillende **ethische commissies**. Deze commissies verlenen een ethisch advies aan de onderzoekers. In 2016 kwam de Ethische Commissie Dierproeven in de belangstelling door het in vraag stellen in de media van bepaalde praktijken in het animalarium op campus Jette. Als reactie op de aandacht voor deze problematiek in de pers, benadrukte de universiteit het belang van ethisch ondernemen, ook wanneer het gaat om dierenwelzijn in het algemeen en het werken met proefdieren in het bijzonder. Een audit van het animalarium werd georganiseerd om het werken met proefdieren zo ethisch mogelijk te laten verlopen, in lijn met alle regelgeving en richtlijnen van goede praktijk. De implementatie van de nodige maatregelen gebeurde meteen en wordt ook nu nog permanent geëvalueerd en bijgestuurd.

7. OUTREACH

7.1. Participatie

In de idee van de Whole Community Approach wordt de gehele VUB-gemeenschap en zijn voornaamste stakeholders betrokken bij de transitie naar een duurzame universiteit.

7.1.1. Duurzame Dinsdagen

Op de Duurzame Dinsdagen worden VUB'ers uitgenodigd om te discussiëren en reflecteren over acties naar een duurzame universiteit. Tijdens de vorige Duurzame Dinsdag werd de nulmeting van de VUB koolstofvoetafdruk voorgesteld en twee debatten georganiseerd met de VUB-gemeenschap over maatregelen om de uitstoot van personenmobiliteit terug te dringen.

7.1.2. Materialiteitsanalyse

Dankzij de steun van het Federaal instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) gaat de VUB in 2019 de ecologische, economische en sociale impact van onze universiteit in kaart brengen. Door onze impact te toetsen aan de SDG's zullen we gericht aan onze duurzaamheid kunnen werken.

Voor deze oefening werken we nauw samen met consultant Route 2030. Hierbij worden de aard en omvang van de maatschappelijke impact van VUB-activiteiten ingeschat door verschillende stakeholders, met de 17 duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDGs) en subdoelstellingen als referentiekader. De analyse van deze gegevens resulteert in een **'SDG-materialiteitsmatrix'**, een overzicht van significante onderwerpen en opportuniteiten voor de VUB.

7.1.3. Campus masterplan Etterbeek

Het Ruimtelijk Toekomstplan voor campus Etterbeek werd vorm gegeven in samenspraak met de VUB-gemeenschap door middel van een participatief traject met **vier themaworkshops**.

7.1.4. Green Impact

In het academiejaar 2017-2018 vond de 2e editie van het green impact project aan de VUB plaats. Green Impact is een uitgebreid **actieplan** om duurzaamheid te integreren in je team, afdeling of universiteit. Een online werkboek bundelt vijftig concrete acties op weg naar meer duurzaamheid, opgedeeld per thema: mobiliteit, energie, voeding, materiaalstromen, sociale thema's, onderwijs en de eigen teamorganisatie.

De VUB Green Impact teams vormen een (amicale) competitie om duurzaamheid maximaal te integreren. Elke actie die volbracht is, levert punten op en elk Green Impact team kan online zijn score raadplegen. Deze punten resulteren op het einde van het academiejaar, na een evaluatie door VUB-studenten getraind door de NUS, in een bronzen, zilveren of gouden award. De 2e editie van 2017-18 leverde 221 acties af, goed voor een besparing van 20 ton CO2!

7.2. Communicatie

7.2.1. Website

Blijf op de hoogte van alle verwezenlijkingen, projecten, evenementen en campagnes via de webpagina's de duurzaamheidspagina's, het GreenTeam, het VUB-restaurant en de Dienst Preventie en Milieu.

7.2.2. Bootcamps

In de VUB-bootcamps wordt multidisciplinaire academische expertise gekoppeld aan professionals uit verschillende sectoren in een intense lezingenreeks, toegankelijk voor iedereen. In 2019 volgt een tweedaagse bootcamp over het Klimaat, na de Sustainability bootcamp en bootcamp Ademruimte in 2018.

7.2.3. Brussel

Als universiteit in de hoofdstad van Europa engageren VUB en ULB zich om die toekomst mee vorm te geven. Onze studenten, docenten en onderzoekers zetten hun expertise in om Brussel sterker te maken door antwoorden te bieden op grootstedelijke, maatschappelijke uitdagingen. We zetten de diversiteit en pluraliteit van Brussel in de verf. We bouwen bruggen over disciplines, sectoren, gemeenschappen en culturen heen.

weKONEKT.brussels draait om duurzaam samenwerken in de stad. Met toekomstgerichte ondernemers, bevrogen mensen uit het middenveld, de culturele sector en de overheid. Samen vormen we onze studenten tot ambassadeurs van Brussel, kritische burgers en de maatschappelijke leiders van de toekomst. Via weKONEKT.brussels verbinden we studenten met het werkveld en de complexe maar boeiende realiteit van een internationale stad.

Met **UNIVER.CITY** wil de VUB haar onderwijsaanbod afstemmen op de opportuniteiten, uitdagingen en noden van haar metropolitaanse thuisstad. Het project wil een universiteitsbreed Service-Learning programma uitbouwen met en voor Brussel. UNIVER.CITY zal grootstedelijke partnerschappen en contexten introduceren in het VUB-curriculum als bouwstenen voor toekomstbestendig onderwijs en duurzame – op wetenschappelijke inzichten gebaseerde – vooruitgang in onze hoofdstad. UNIVER.CITY is een drie jaar durend project ('18-'20), gecoördineerd door het departement Onderwijs- en Studentenbeleid van de VUB.

HumanaTerre is project waarbij een groep mensen zonder wettig verblijf een collectieve en educatieve moestuin onderhouden en uitbouwen in de Hoogstamboomgaard op campus Jette.

7.3. Netwerken

7.3.1. UNICA

De Vrije Universiteit Brussel is lid van UNICA, het netwerk van 49 universiteiten uit 37 Europese hoofdsteden. Dit netwerk is een forum voor zijn leden om te reflecteren over strategische ontwikkelingen en vereisten op het vlak van onderwijs, onderzoek en administratie en vertegenwoordigd meer dan 160.000 personeelsleden en 1.900.000 studenten.

Van 21 tot 23 maart 2018 organiseerde de kerngroep duurzaamheid de 8e UNICA Green Workshop. De VUB ontving 72 gasten van 33 instituties uit 14 landen. Deze interactieve driedaagse workshop behandelde de implementatie van de Sustainable Development Goals (SDGs) in hoger onderwijs en voorzag de mogelijkheid om inspirerende voorbeelden uit te wisselen, moeilijkheden te delen en duurzaamheidscollega's te ontmoeten.

7.3.2. EUGOS

De European Green Office Summit (EUGOS) is de jaarlijkse samenkomst van studenten en personeelsleden van alle Green Office kantoren. Het VUB GreenTeam nam deel aan 5e editie aan de UGent om in contact te komen, te leren en ideeën en inspiratie uit te wisselen met andere Green Offices.

7.3.3. The Shift

VUB is lid van The Shift, het Belgische netwerk voor duurzaamheid met het oog op de transitie naar een betere samenleving en economie. VUB heeft zich geëngageerd om haar maatschappelijke ambities in kaart te brengen en engagementsverklaringen Green Deal Gedeelde Mobiliteit en Circulaire Aankopen ondertekend.

7.3.4. Ecocampus

Ecocampus is een programma van de Vlaamse overheid dat zich inzet voor een **duurzaam hoger onderwijs**. Ecocampus richt zich op docenten, onderzoekers en studenten, opdat zij duurzame ontwikkeling als kompas gebruiken bij hun dagelijkse activiteiten, nu én in de toekomst. Binnen Ecocampus worden best practices in het hoger onderwijslandschap uitgewisseld en gezamenlijke projecten uitgewerkt.

7.3.5. OVAM

VUB werkt samen met de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM), OVAM spant zich dagelijks in voor een kwaliteitsvol en efficiënt **afval-, materialen- en bodembeheer** in Vlaanderen. VUB en verschillende van haar administraties, vakgroepen en spin-offs ondertekenden ook en engageerden zich concreet voor een derde Green Deal, deze keer van Vlaanderen Circulair (een onderdeel van OVAM): de Green Deal Circulair Bouwen (2019).

7.3.6. UCOS

Het Universitair Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking (UCOS) is een **educatieve NGO** verbonden aan de Vrije Universiteit Brussel en de Erasmushogeschool Brussel. Ze wil de studenten uitnodigen om kritisch na te denken over de mogelijkheden voor een duurzame en solidaire toekomst. Ze zijn ook steeds op zoek naar vrijwilligers.

8. MILIEUWETGEVING

Het is belangrijk dat de universiteit werkt conform de geldende wetgeving en regelgeving. Daarom wordt veel aandacht besteed aan het verwerven van de nodige vergunningen, het opvolgen van de exploitatievoorwaarden, het uitvoeren van de wettelijk vereiste studies en het nemen van de nodige maatregelen.

8.1. Milieuvergunningen

In het voorjaar van 2018 werd het aanvraagdossier voor de verlenging van de milieuvergunning van campus Etterbeek afgerond en ingediend. Na het toevoegen van bijkomende elementen, het afwerken van de energieaudit en de rondgang door Leefmilieu Brussel en de brandweer werd het dossier eind 2018 volledig verklaard door de vergunningsverlenende overheid. Normaal gezien zou in het voorjaar 2019 de verlenging van de milieuvergunning worden toegekend.

Het project Theodoor op campus Jette beoogt de realisatie van een nieuw gebouwencomplex voor de huisvesting van

het kinderdagverblijf, een lagere school, consultatieruimten voor Kind & Gezin en CAW en een speelruimte voor de scouts op campus Jette. In mei 2018 werd hiervoor een milieuvergunning bekomen. Aangezien het project gelegen is naast het Laarbeekbos, een Natura 2000-gebied, vraagt Leefmilieu Brussel om een aanplantings- en groenbeheersplan op te maken en ter goedkeuring voor te leggen. Het betreffende document zal begin 2019 worden ingediend bij Leefmilieu Brussel.

Een uitbreiding van de activiteiten op de campus Gooik vereiste de melding van nieuwe klasse 3-inrichtingen via het omgevingsloket van de Vlaamse overheid. In juni 2018 ontving de Vrije Universiteit Brussel een aktenaam van deze melding door de gemeente Gooik.

De milieuvergunning voor campus Jette was in 2018 aan een update toe, vermits verschillende kleine wijzigingen nog dienden te worden gemeld aan de Brusselse overheid. In november 2018 werden deze kleine wijzigingen formeel opgenomen in de milieuvergunning.

In 2019 zal de verlenging moeten worden aangevraagd voor de milieuvergunning voor de studentenhome op de Nieuwelaan. Daartoe werd een eerste bezoek gebracht aan de betreffende studentenhome en werd de aanmaak van een aanvraagdossier opgestart.

Een nieuw project voor campus Etterbeek is het Learning & Innovation Center (LIC), gelegen op de grens van de campussen van de VUB en de ULB. Het LIC zal verschillende ruimtes omvatten waar hoogtechnologische apparatuur de kennisuitwisseling ondersteunt. Het LIC, dat de bibliotheken "exacte en toegepaste wetenschappen" van de VUB samenbrengt met de "sciences et techniques van de ULB, zal de studenten van beide campussen diverse leeromgevingen aanbieden: stille ruimtes voor individuele studie, lokalen om samen te werken, "experience centers" voor activiteiten van kleine groepen en actieve leerlokalen. Een van de nevendoelestellingen van dit project is om beide campussen en hun activiteiten beter met elkaar te verbinden. Een dossier voor de aanvraag van de milieuvergunning werd opgemaakt in het najaar van 2018 en zal begin 2019 worden ingediend.

8.2. Vergunningen voor het gebruik van geneesmiddelen, drugsprecursoren en verdovende middelen

Vergunningen zijn vereist voor laboratoria die gebruik maken van speciaal gereguleerde stoffen:

- Stoffen met hormonale, antihormonale, anabole, bèta-adrenergische, anti-infectieuze, antiparasitaire en anti-inflammatoire werking;
- Drugsprecursoren;
- Verdovende middelen en psychotropen.

De Vrije Universiteit Brussel dient hiervoor een vergunning aan te vragen bij het Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten. De dienst Preventie en Milieu doet de coördinatie van de aanvragen voor dergelijke vergunningen voor de verschillende laboratoria.